

Rzeźbiąc w świetle, czeskie lampy stołowe 1950-1990

Antonín Hepnar / Růžena Žertová / Jaroslav Anýž / Helena Frantová / Zukov Workshop / Pavel Grus / Josef Hůrka / Stanislav Kučera / i inni

Kurator: [Adam Štěch, OKOLO](#)

Grupa OKOLO przedstawia wystawę „Rzeźbiąc w świetle, czeskie lampy 1950-1990” – kuratorski wybór lamp stołowych stworzonych w latach 1950-1990 w byłej Czechosłowacji, na teritorium dzisiejszych Czech. Nie jest to wystawa retrospektywna, przedstawiająca temat w sposób naukowy – mamy tu do czynienia ze swobodnym doбором lamp, mającym na celu ukazanie rozwoju stylu tej dziedziny na przykładzie kilku wybitnych projektantów i unikalnych projektów indywidualnych.

Wystawa rozpoczyna się chronologicznie od lat pięćdziesiątych dwudziestego wieku, kiedy to czeskosłowackie wzornictwo (przemysłowe, wnętrza) było w nader korzystnej sytuacji, ponieważ nie musiało rygorystycznie podporządkować się realizmowi socjalistycznemu i historyzmowi dominującemu wtedy w dziedzinach takich jak sztuki piękne. Czescy projektanci oświetlenia preferowali międzynarodowy styl modernistyczny, dominujący w architekturze i designie w całym cywilizowanym świecie. W tym kontekście często odwoływali się do typowych dla nowoczesnych sztuk wizualnych nurtów, szczególnie abstrakcjonizmu i sztuki kinetycznej, tłumionych przez socrealizm w dawnej Czechosłowacji. Lampy, podobnie jak produkcja szkła w tamtym okresie, stały się zatem jednym z niewielu możliwych sposobów materializacji idei modernistycznych, przez długi czas piętnowanych w dziedzinie sztuk pięknych. Lampy to subtelne posągi z funkcją oświetlenia – odnosi się to zarówno do procesu produkcji w nowo powstałych spółdzielniach, takich jak Napako, Drupol, Lidokov i Zukov, jak i do ręcznie wykonywanych lamp autorstwa Aleny Novákovéj, Antonína Hepnara i innych. Ich estetyka i metody projektowania w wielu aspektach bliskie są modernistycznemu designowi europejskiemu i amerykańskiemu, jednak choć formy są podobne, jakości wykonania często daleko do znakomitych prac francuskich i włoskich projektantów, takich jak Angelo Lello, Gino Sarfatti, Boris Lacroix, Michel Buffet i Jacques Biny. Szlachetne metale i staranne wykonanie ustępują miejsca imitacjom i podrzędnej jakości socjalistycznej produkcji. Wyjątkiem od tej reguły jest prezentowana na wystawie unikalna lampa stołowa zaprojektowana przez Jaroslava Anýža, spadkobiercę słynnej przedwojennej marki oświetleniowej. Lampa ta, zaprojektowana dla międzynarodowej spółki Lustry z miejscowości Kamenický Šenov, jest technicznie i estetycznie doskonałym połączeniem trzech materiałów: podstawa wykonana jest z porcelany produkcji firmy Ditmar Urbach, korpus z metalu, a klosz ze szkła. Projekty Josefa Hůrki, Pavla Grusa i innych są także bardzo eleganckie i, mimo pewnych uchybień w jakości wykonania, reprezentują wysoką wartość wizualną. Jeśli o to chodzi, warto zaznaczyć, że czescy projektanci przez cały okres reżimu komunistycznego zmagali się z problemem konfliktu wspianego projektu i niedoskonałego wykonania.

Estetyka organiczno-dekoracyjna, utrzymana w tzw. stylu brukselskim, którą to nazwę ukuto w Czechosłowacji w nawiązaniu do Wystawy Światowej w Brukseli w 1958 roku, dominowała aż do późnych lat sześćdziesiątych, czego najlepszym przykładem są lampy stołowe o różnorodnych delikatnych kształtach, wykonane przez wymienione wcześniej spółdzielnie. Dopiero lata siedemdziesiąte przyniosły ze sobą nowe trendy – uproszczenie i monumentalizację nowych form. W tamtym okresie prace projektantów/artystów/rzemieślników Růženy Žertovej i Antonína Hepnara wyróżniały się najbardziej, aż do lat osiemdziesiątych. Unikalne lampy, które wykonywali własnoręcznie w bardzo niewielkich seriach, odpowiadały powszechnemu w tamtym okresie zainteresowaniu projektami futurystycznymi i minimalizmem. Widać też związek z dekoracyjnym stylem europejskich projektantów takich jak Michel Boyer, Maria Pergay, Kim Moltzer i Boris Tabakoff, których prace także powstawały w krótkich seriach i przy ograniczonym nakładzie środków. Ewidentny jest również wpływ futurystycznych włoskich projektów autorstwa Joe Colombo i innych. Prace Antonína Hepnara – zanim zaczął eksperymentować z halogenami i minimalistycznymi kształtami – oparte są głównie na drewnianych bryłach obrotowych, a brneńska architektka Růžena Žertova specjalizuje się w metalu.

Wystawa przedstawia więc fundamentalne prace czeskiego wzornictwa z drugiej połowy dwudziestego wieku i częściowo, na przykładzie lamp właśnie, dokumentuje jego rozwój stylistyczny. Większość eksponatów po raz pierwszy pojawia się na tego rodzaju wystawie. Poprzez ich wspólny kontekst staramy się odkryć na nowo zapomniany rozdział historii czeskiego wzornictwa i typologii lamp stołowych.

[nggallery id=24]

Łódź Design | Rzeźbiąc w świetle, czeskie lampy stołowe 1950-1990

Copyright Lodz Art Center 2011

<http://www.2011.lodzdesign.com/wystawy/wystawy-specjalne/rzezbiac-w-swietle-czeskie-lampy-stolowe-1950-19901950-1980/>

[Centrum Festiwalowe](#)

Targowa 35

+48 42 6842095

godziny otwarcia:

20.10 czw.: 18.00-20.30

21-30.10 pt.-nd.: 11.00-20.00